

FIGUUR 5
Klein glidkruid (*Scutellaria minor*) (foto: B. Graatsma).

HONGAARSE WIKKE (*VICIA PANNONICA* SUBSP. *PANNONICA*)

Een groep van enkele tientallen planten op een braakliggend terrein bij Ouddorp, nabij Beesel. Samen met o.a. veel Bonte wikke (*Vicia villosa*) (G. Peeters, VPL, 28 mei 1998). Wordt soms aangevoerd. Er zijn nog geen plekken bekend waar de plant standhoudt.

KLEIN GLIDKRUID (*SCUTELLARIA MINOR*) (FIGUUR 5)

Drie plekken in populierenbos met naaldhout ten N.O. van Roggel (R. Huinen, VPL,

zomer 1998). De dichtstbijzijnde recente vindplaats ten westen van de Maas bevindt zich in het Kaldenbroek ten noordwesten van Venlo. Kwam vóór 1950 op veel plaatsen in Midden-Limburg ten westen van de Maas voor. In slootje langs natuurontwikkelingsgebied bij Boukoul (R. Barendse, VPL, zomer 1998). De dichtstbijzijnde recente vindplaats ten oosten van de Maas bevindt zich in de Meiweg.

STIJVE OGENTROOST (*EUPHRASIA STRICTA*)

Ca. 80 planten in een schrale wegberm met greppel. Circa 2 km ten noorden van Roggel (R. Huinen, VPL, zomer 1998).

Eén van de sterkst achteruitgegane soorten in Limburg. Is met name in Noord- en Midden-Limburg zeer schaars geworden.

SLIJKGROEN (*LIMOSELLA AQUATICA*)

Op de oostelijke Maasoever ter hoogte van de Zuiderbrug bij Venlo aan rand van een waterpartij ter plaatse van de vroegere monding van de Wijlderbeek (F. Coolen c.s., excursie van de florawerkgroep van de kring Venlo, zomer 1997). Tezamen met o.a. Bruin cypergras (*Cyperus fuscus*) en Rijstgras (*Leersia oryzoides*).

WALSTROBREMRAAP (*OROBANCHE CARYOPHYLLACEA*)

In het beschermd natuurmonument de Hoge

Fronten in de bebouwde kom van Maastricht (M. Feenstra, zomer 1998). Een opmerkelijke vondst in dit goed onderzochte gebied. De plant is nog niet eerder in Limburg waargenomen. De dichtstbijzijnde vindplaatsen liggen in het Maasdal in België en in het Rijndal in Duitsland.

BOSEREPRIJS (*VERONICA MONTANA*)

In grote aantallen in het loofbos bij kasteel Hattem aan de zuidzijde van Roermond (R. Barendse en G. Peeters, VPL, 27 mei 1998). Zeer zeldzaam buiten Zuid-Limburg, Twente en de Achterhoek. De nieuwe plek is wellicht een oorspronkelijke groeiplaats. Volgens Weeda (in de Atlas van de Nederlandse Flora, deel 2) wordt de plant ook wel onopzettelijk door de mens aangevoerd en wordt de soort buiten Zuid-Limburg deels in stinsemilieus aangetroffen.

EIVORMIGE WATERBIES (*ELEOCHARIS OVATA*)

Drie polletjes op de drooggevalle oever van een recent gegraven vennetje in het natuurgebied het Areven bij Stramproy (R. Barendse, VPL, zomer 1998). De derde vindplaats in Nederland sinds het midden van de vorige eeuw. De tweede vondst werd in 1996 gedaan in een natuurontwikkelingsproject nabij Schinveld.

BOEKBESPREKING

ONZE GROOTE RIVIEREN

JAC.P. THIJSSSE, 1938 (Verkade, Zaandam). Heimans en Thijssse Stichting, Amsterdam / Uitgeverij Terra, Zutphen, 1998. ISBN 9062558453. Prijs in de boekhandel: f 39,90.

Na de Verkade-albums 'De Vecht' en 'De IJssel' heeft uitgeverij Terra in samenwerking met de Heimans en Thijssse Stichting nu de heruitgave verzorgd van Jac.P. Thijssse's zwerftochten langs de grote rivieren van Nederland. Een jubilverhaal over, zoals Thijssse destijds in zijn voorwoord schreef, 'de levensaderen van het land'. Dit Verkade-album, het 18e album van de hand van één van onze meest vooraanstaande natuurbeschermers van het eerste uur, de in Maastricht geboren Jacobus Pieter Thijssse (1865-1945), verscheen in 1938 en kende destijds een ongekend hoge oplage van meer dan 100.000 exemplaren. De alom gewaardeerde Verkade-albums, die stuk

voor stuk dezelfde geest ademen van scherp waarnemen en vooral blij genieten, hebben, mede dankzij de vorm waarin ze zijn uitgegeven, een zeer ruime verspreiding gekend en als zodanig een belangrijke bijdrage geleverd aan de algemene kennis en waardering voor onze natuur en onze landschappen. Geen reclame-actie in Nederland heeft zoveel en zo langdurig succes gehad als de plaatjesalbums van de firma Verkade uit Zaandam. Het succes van deze actie was grotendeels te danken aan Thijssse, een pionier en voortrekker op het gebied van de natuur- en milieu-educatie in Nederland, die de inhoud van het merendeel van de albums verzorgde. De schitterend uitgegeven verzamelalbums bevorderden op speelse wijze de belangstelling voor de natuur en het landschap in Nederland. 'Onze Groote Rivieren' geeft ons een beeld van

het landschap van onze grote rivieren in de jaren '30, gezien en op onnavolgbare wijze beschreven door Jac.P. Thijssse. In zijn latere werk gaf Thijssse blijk van zijn toegenomen kennis en inzicht. Dit is goed te merken in dit album. Thijssse beschrijft hierin het natuur- en cultuurlandschap van onze grote rivieren als een totaalbeeld, een synthese, als levensgemeenschap, waarbij het geheel zeer rijk geïllustreerd is met vele overzichtelijke en verhelderende platen en plaatjes naar aquarellen en tekeningen van de hand van de schilders-illustratoren C. en H. Rol en J. Voerman jr. De prachtige gezichten op de Maas, de Rijn, de Waal en de Merwede met hun karakteristieke dorpen en steden alsmede de mondingen van deze rivieren in de Noordzee, werden door hen schitterend in beeld gebracht. Maar ook het natuurschoon langs de rivieren is op onnavolgbare wijze

in een aantal fraaie aquarellen vastgelegd (een dijkbeemdvegetatie in 'Dijkhelling met bloemen' op pag. 45). Zelfs aan de stedelijke natuur is in dit Verkade-album niet alleen in woord maar ook in beeld aandacht besteed (de rijk begroeide eeuwenoude stadsmuren in het Lang Grachtje te Maastricht in 'Straatje, Maastricht' op pag. 21). 'Onze Groote Rivieren' is daarmee anno 1998 verworpen tot een historisch tijdsdocument van een typisch Nederlands cultuurlandschap en heeft nu een grote meerwaarde gekregen, doordat het een ijkpunt is geworden in de riviergeschiedenis.

Na ruim 50 jaar staan de Verkade-albums weer volop in de belangstelling. Nu gaat de aandacht echter vooral uit naar de veranderingen die het landschap sinds de tijd van Thijsse heeft ondergaan, met name in relatie tot het huidige natuurbeheer.

Aangezien veel ontwikkelingen rond de Nederlandse rivieren dateren van de laatste zestig jaar en dus niet in de oorspronkelijke druk van 'Onze

Groote Rivieren' zijn opgetekend, is in deze ongewijzigde herdruk achterin een nieuw katern opgenomen met tekst en topografische kaart-fragmenten, die de verbinding leggen met de huidige situatie. Dit aanvullend deel, dat door het gebruik van een andere kleurstelling duidelijk van het facsimile deel te onderscheiden is, bevat informatie over de veranderingen die sinds 1938 in het rivierengebied hebben plaatsgevonden.

Na al deze lof en waardering toch nog enkele kritische kanttekeningen bij deze heruitgave. Zo blijken de nadere aanduidingen van enkele details in de aquarel-afbeeldingen, die in de oorspronkelijke editie achter een aantal grote (destijds los in te plakken) platen verscholen gingen, bij deze facsimile heruitgave helaas te zijn weggefallen. De in deze facsimile herdruk meegedrukte kleur-reproducties van de originele Verkade-plaatjes c.q. aquarellen zien er op het eerste gezicht zeer fraai uit, doch bij een vergelijking met de oorspronkelijke, apart in te plakken Verkade-platen,

missen ze nu eenmaal de 'warmte', 'helderheid' en 'diepte' die de originele, op zwaar ('aquarel') papier gedrukte platen zo bijzonder maakten. De charme van het originele verzamel-album is met het meedrukken van de kleurplaten op het gladde papier in deze reproductie helaas verloren gegaan.

In het aanvullend deel tenslotte mis ik het 'beeld' van het rivierenlandschap anno 1998 in de vorm van een aantal foto's van de huidige situatie.

Met de realisatie van deze goed verzorgde heruitgave van dit bijzondere album treden hopelijk velen weer in de voetsporen van Jac.P. Thijsse langs de grote rivieren van Nederland. Tezamen met een lezenswaardige aanvulling een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in het ontstaan en het karakter van het Nederlands rivierenlandschap.

Bart Graatsma

VERENIGINGSNIEUWS

OPROEP VOOR DE ALGEMENE LEDENVERGADERING OP DONDERDAG 4 MAART 1999

De jaarlijkse algemene ledenvergadering vindt dit jaar plaats op donderdag 4 april om 20.00 uur in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, voorafgaand aan een door de Kring Maastricht georganiseerde lezing van Bart Peters over het herstel van Limburgse beeksystemen. De agenda voor deze vergadering luidt als volgt.

1. Opening

2. Verslag van de vorige ledenvergadering

Het verslag van de ledenvergadering op donderdag 5 maart 1998 staat hiernaast afgedrukt en zal ter vergadering worden uitgereikt.

3. Jaarverslag en jaarrekening 1998

Ter vergadering worden het jaarverslag en de jaarrekening over 1998 uitgereikt aan de aanwezigen en zo nodig mondeling toegelicht. Beide stukken liggen vooraf bij de secretaris voor leden ter inzage en kunnen daar bovendien op verzoek worden opgevraagd.

4. Begroting 1998

Ter vergadering zal de penningmeester een door het algemeen bestuur vastgesteld begrotingsvoorstel uitreiken en toelichten.

5. Benoeming bestuursleden

Volgens het vastgestelde rooster moeten in 1999 aftreden de bestuursleden C. Adams-Kaasra, G. van der Mast en W. Jansen. Ze zijn alledrie herkiesbaar.

6. Bezwarenprocedure Keulsebaan Zuid te Roermond

Het bestuur heeft besloten tot het voeren van een bezwarenprocedure tegen het vestigen van een bedrijventerrein op de locatie Keulsebaan Zuid te Roermond. In dit verband is aan de bestuursrechter te Roermond gevraagd om een voorlopige voorziening te treffen. Formeel heeft het bestuur voor het optreden in rechte goedkeuring van de ledenvergadering nodig op grond van artikel 11 van de statuten. Voorgesteld wordt om het bestuur te machtigen tot het plegen van alle rechtshandelingen die in het verdere verloop van de procedure nodig kunnen zijn.

7. Rondvraag

VERSLAG VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING OP DONDERDAG 5 MAART 1998

De jaarlijkse algemene ledenvergadering vond plaats in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, voorafgaand aan het programma van de vaste kringavond van de Kring Maastricht. Er waren circa 30 leden aanwezig.

Het verslag van de ledenvergadering van maandag 10 maart 1997 wordt ongewijzigd vastgesteld.

De ledenvergadering stelt het jaarverslag en de jaarrekening over 1997 vast na een korte toelichting door de penningmeester. Tevens stemt de ledenvergadering in met de voor het jaar 1998 opgestelde begroting.

De volgens het vastgestelde rooster in 1998 aftredende bestuursleden worden alle met algemene stemmen herkozen. Het betreft R. Akkermans, A. Heijnen, J. Hermans, A. Lenders en H. Schmitz. Op voordracht van het bestuur benoemt de ledenvergadering F. Coolen van de kring Venlo tot nieuw bestuurslid. Het algemeen bestuur bestaat nu uit veertien leden.

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

Aansluitend aan de ledenvergadering verzorgt de heer J. Adams een dialezing over vlinders en het provinciale vlinderatlasproject.